YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

7.9.2018 VVTDno-2018-725

HaV@eduskunta.fi

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta HE 24/2018 vp

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi karkottamisen täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä siten, että tietyt rikoksiin tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen perustuvat karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön 30 päivän kuluttua siitä kun ne on annettu tiedoksi. Jos päätökseen on haettu täytäntöönpanon keskeyttämistä, karkotusta ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön, ennen kuin täytäntöönpanokieltoa koskeva hakemus on ratkaistu.

Ehdotettu sääntely koskisi sekä kolmansien valtioiden kansalaisia että EU -kansalaisia ja heihin rinnastettavia.

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanoa, silloin kun karkottamisen perusteena on UlkL 149 §:n 1 momentin 2-4 kohdassa mainitut seikat.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös eurooppalaisen matkustusasiakirjan myöntävästä viranomaisesta. Säännös liittyy EU asetukseen (2016/1953), jossa säädetään eurooppalaisen matkustusasiakirja n käyttöönotosta laittomasti oleskelevan kolmansien maiden kansalaisten palauttamista varten.

Karkotuspäätösten täytäntöönpanoa koskevat säännökset

Yhdenvertaisuusvaltuutettu haluaa kiinnittää valiokunnan huomiota ulkomaalaisten oikeusturvan heikentymiseen Suomessa. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut täytäntöönpanon nopeuttamista koskevat säännökset murentavat osaltaan ulkomaalaisten oikeussuojaa, jota on jo heikennetty useilla viime vuosina tehdyillä lainmuutoksilla.

Oikeusvaltioperiaatteen näkökulmasta karkotuksen täytäntöönpano ennen hallinto-oikeuden asiaratkaisua ei ole ongelmatonta.

Karkotuspäätökset, joiden täytäntöönpanoa halutaan nyt nopeuttaa, koskevat useimmiten henkilöitä, jotka ovat oleskelleet maassa pitkään ja joilla on perhesiteitä ja muita siteitä Suomeen.

Karkotuspäätöksessä joudutaan tekemään kokonaisharkintaa arvioiden karkotusta puoltavia ja sitä vastaan puhuvia seikkoja. Tästä asiassa käytetystä laajasta kokonaisharkinnasta seuraa se, että hallinto-oikeus voi valitusasteena arvioida asiaa toisin kuin ensimmäisenä asteena asiasta päättävä Maahanmuuttovirasto. Kokonaisharkinnassa tulee aina huomioida riski palautuskiellon loukkaamisesta, erityisesti kun henkilö on asunut Suomessa pitkään ja lähtömaan turvallisuustilanne saattaa olla huomattavasti heikentynyt.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut ratkaisukäytännössään, että tilanteessa, jossa henkilö esittää perustellun väitteen siitä, että palautus rikkoisi ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa, valituksella tulisi olla automaattisesti päätöksen täytäntöönpanoa lykkäävä vaikutus (esim. M.S.S. v. Belgia ja Kreikka, 30696/09, GC tuomio 21.1.2011, kohta 293). Esityksessä tämä huomioidaan niiden henkilöiden osalta, joilla on ollut Suomessa pakolaisasema tai jotka ovat nauttineet kansainvälistä suojelua.

Väitteen siitä, että karkotus loukkaisi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa kiellettyä kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun kieltoa, voi esittää myös karkotettava, joka on oleskellut Suomessa muulla kuin kansainvälisen suojelun perusteella. Kyseisen henkilön kotimaassa tilanne on saattanut esimerkiksi muuttua huomattavasti siitä, kun hän on sieltä lähtenyt (esim. puhjennut konflikti tai nälänhätä), tai henkilöllä on ollut perhesiteeseen perustuva oleskelulupa, vaikka hän olisi voinut olla myös kansainvälisen suojelun tarpeessa. Tässä esityksessä ei huomioida edellä esitetyn kaltaisia tilanteita.

Yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei ole lausuttavaa esityksen eurooppalaista matkustusasiakirjaa koskevasta säännöksestä.